

Тому, саме в діалозі культур виявляється цілісність особистості, цілісність позиції, через відкритість суспільства, взаємозбагачення «інформаційного поля», постійну взаємодію. Міжкультурна комунікація – це сфера соціальної реальності, змістом якої є процес взаємодії культур, а основним посередником – людина, як носій (передавач, інтерпретатор, перекладач) інформації.

Список використаних джерел:

1. Аксьонова В.І. Міжкультурна комунікація як фактор формування глобального інформаційно-комунікативного простору. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2013. № 54. С. 190–202.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-281-7-75>

Сарапій М. М.

*аспірант I курсу факультету журналістики,
Запорізький національний університет*

ФОРМИ МЕДІАТИЗАЦІЇ ПАМ'ЯТІ В ЗАПОРІЗЬКОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ

У час повномасштабної війни між Росією та Україною важливу роль відіграють журналісти. Даючи правдиві антитези російській пропаганді та формуючи власний український інформаційний простір, фахівці медіаіндустрії також наближають нашу перемогу. Одним із найважливіших компонентів роботи ЗМІ в умовах військового та інформаційного протистояння є медіатизація пам'яті.

Метою нашого дослідження є актуалізація та уточнення поняття «медіатизація пам'яті» в контексті реалізації політики пам'яті в запорізьких регіональних ЗМІ.

Медіатизація пам'яті – процес створення публічної зони перетину ЗМІ й пам'яті, в якій є місце для всіх соціокомунікаційних проявів пам'яті, а також соціальних і культурних феноменів, які вона продукує (наприклад, медіаосвіта, медіакультура). Ця зона перетину має власну структуру та медійні ефекти: інформаційні, соціальні, культурні, комунікаційні та технологічні [3]. У взаємозв'язку медійні ефекти породжують явище медіатизованої пам'яті – місце, час і простір якої є медійна реальність.

В. Канстейнер пише: «Дослідження пам'яті повинні запозичувати методи аналізу в галузі медіа та комунікацій, особливо щодо сприйняття медіа, і продовжувати використовувати широкий інструментарій інтерпретації від традиційної історіографії до постструктуралістських підходів» [1, с. 180]. Також цей дослідник вважає, що медіатизація пам'яті – «складний процес культурного виробництва і споживання, який визнає сталість культурних традицій, а також винахідливість виробників пам'яті і руйнівні інтереси споживачів пам'яті» [1, с. 183].

Медіатизацію пам'яті науковці визначають через посередницьку функцію журналістики у відтворенні дискурсу пам'яті як культурно-історичного джерела, новаторський підхід авторів виявляється у тлумаченні сучасних форм і технологій трансляції медійної пам'яті [2]. Медіаверсія пам'яті – це публіцистична інтерпретація наративів історичної, культурної та соціальної пам'яті у ЗМІ, яка може виявлятися як у формі журналістських жанрів, так і у вигляді коментарів фахівців. Популяризація дискурсу спрямована на формування так званої «популярної історії». Комунікаційний ефект ґрунтується на реактуалізації образів, подій минулого та національної історії з метою створення нових смислів у теперішньому та майбутньому, конструювання самоідентичності відповідно до актуальних культурних чи політичних зразків. Серед сучасних засобів створення «популярної історії» Т. Хітрова називає феномен «портретування» героя. Аналізований прийом перетворює реальну історичну особу на «місце пам'яті» народу протягом тривалого часу. Створюючи «портрети», відповідні інституції медіатизують образи історичних діячів і за допомогою різних медіа та їхніх ресурсів намагаються закріпити образи в просторі популярної культури [4].

Феномен «портретування» можемо спостерігати в журналістських матеріалах про перейменування вулиць. Наприклад, вулиця, що раніше носила назву – Мікояна, стала вулицею Богдана Завади (<https://cutt.ly/MMtSY29>). За вісім років війни запорізька земля зазнала багато невиправних втрат та має достатньо прикладів бойової звитяжності, тому вулиця Богдана Завади стала не єдиною перейменованою вулицею міста. У Запоріжжі є вулиці на честь Михайла Гончаренка, Сергія Синенка, Василя Сергієнка та інші, вже в середині жовтня стало відомо про перейменування вулиці Лермонтова на честь «кіборга» та історика В'ячеслава Зайцева, про загибель якого стало відомо 5 жовтня 2022 року. Всі ці події знаходять відображення у місцевих медіа.

Із початком АТО/ООС, а потім повномасштабної війни на території нашої країни в загальнонаціональних та регіональних медіа часто

з'являються тексти та відеосюжети про загиблих на фронті героїв (<https://cutt.ly/yMtDNQg>). Деякі з них у вигляді репортажів із місць прощання із загиблими, а деякі мають форму некрологів (<https://cutt.ly/sMtDBTO>). На місцевому телеканалі МТМ у 2022 році з'явилася програма, в якій ведучий розповідає про життя загиблих на фронті, спілкується з родичами, друзями та бойовими побратимами. (<https://cutt.ly/MMtD3jL>). Споживачі інформації є свідками творення нової героїчної історії нашої держави, імена загиблих героїв фіксуються в регіональному інформаційному просторі, що далі може перерости в регіональну книгу пам'яті чи проект, наприклад, такий як «Платформа пам'яті «Меморіал»» (<https://www.victims.memorial>). Команда проекту збирає та публікує історії, спілкуючись із рідними, друзями чи побратимами загиблих. Такі проекти важко переоцінити, адже наші нащадки зможуть вивчати історію України та міста Запоріжжя не тільки з архівних документів, а й зі спогадів очевидців, які документують сучасні журналісти та історики.

Іншим виявом медіатизації пам'яті в регіональному інформаційному просторі є створення програм про відомих українських діячів, які були родом із Запоріжжя, наприклад, про письменників Марину Брацило та Петра Ребра, спортсмена Леоніда Жаботинського, співака Андрія Лободу, авіаконструктора Олександра Івченка та інших (<https://cutt.ly/WMtFCIp>).

На нашу думку, до явища реактуалізації пам'яті належить знесення пам'ятників комуністичної епохи та висвітлення цього питання в медіа. З одного боку, це визволення від впливу та наслідків комуністичної ідеології, з іншого, маркування негативних дій комуністичних партійних діячів. На початку «декомунізації» писали про знесення пам'ятників Леніну (ленінопад) та Дзержинському. З початком повномасштабного вторгнення Росії на територію України спостерігаємо явище дерусифікації міського простору, наприклад, у місті демонтували пам'ятник Пушкіну (<https://cutt.ly/sMtHnjg>). Ці процеси описуються в медіа та є частиною державної політики пам'яті.

Ще однією формою медіатизації пам'яті є матеріали про унікальність архітектури міста та регіону. Наприклад, у Запоріжжі є район Соцмісто, який ще називається Шостим селищем. Журналістські матеріали відзначають своєрідну архітектуру району часів сталінського ампіру, описують селище як пам'ятку українського конструктивізму (<https://cutt.ly/SMtHPqq>), розповідають про історію будівництва споруд та їхню історичну та культурну цінність (<https://cutt.ly/MMtHLNE>).

Також у запорізькому медійному просторі існують документальні фільми, в яких автори-журналісти подають факти про місто та його

історію, підтверджуючи тези картами та історичними документами. Часто в ролі експертів виступають місцеві історики та краєзнавці (<https://cutt.ly/qMtK8x6>) (<https://cutt.ly/PMtLy5Y>). На запорізькому телебаченні також створюються і тематичні програми про історію міста й області. Наприклад, на телеканалі МТМ у програмі «Місто Україна» ведуча разом з експертами-істориками згадують важливі історичні етапи розвитку населених пунктів Запорізької області (<https://cutt.ly/WMtLxDg>).

Загалом запорізький інформаційний простір містить журналістські матеріали, що формують історичну пам'ять, колективне уявлення про минуле та його героїв. Такі тексти описують наше звитяжне сьогодення та актуалізують унікальну історичну спадщину. Нині, в умовах повномасштабного вторгнення, наш регіон знаходиться в епіцентрі бойових дій, що дає можливість журналістам регіональних ЗМІ фіксувати данні, які в майбутньому можуть стати матеріалами для аналізу та глибшого осмислення героїзму та стійкості нашого народу.

Список використаних джерел:

1. Kansteiner W. Finding Meaning in Memory: A Methodological Critique of Collective Memory Studies. *History and Theory*. 2002. Vol. 41. N. 2. P. 179–197.

2. Mediation of memory: towards transdisciplinary perspectives in current memory studies. URL: http://www.kirj.ee/public/trames_pdf/2008/issue_3/trames-2008-3-243-263.pdf (дата звернення: 14.11.2022).

3. Концепції впровадження медіаосвіти в Україні URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini (дата звернення 16.11.2022).

4. Хітрова Т. Медіатизація пам'яті в концепції соціокомунікаційного підходу. *Поліграфія і видавнича справа*. 2017. № 1. С. 163–171.